

Ústavní zákon ze dne 11. července 1960

Ústava Československé socialistické republiky

www.neaktuality.cz

Ústavní zákon ze dne 11. července 1960

Ústava Československé socialistické republiky

Národní shromáždění Republiky československé usneslo se na tomto ústavním zákoně:

Prohlášení

I

My pracující lid Československa prohlašujeme slavnostně:

Společenské zřízení, za které bojovaly celé generace našich dělníků i ostatních pracujících a které měly od vítězství Velké říjnové socialistické revoluce před očima jako vzor, stalo se pod vedením Komunistické strany Československa skutečností i u nás.

Socialismus v naší vlasti zvítězil!

Vstoupili jsme do nového období našich dějin a jsme odhodláni jít dále k novým, ještě vyšším cílům. Dovršující socialistickou výstavbu, přecházíme k budování socialistické společnosti a shromažďujeme síly pro přechod ke komunismu.

Po této cestě půjdeme dále ruku v ruce s naším velkým spojencem, bratrským Svazem sovětských socialistických republik, a se všemi ostatními přátelskými zeměmi světové socialistické soustavy, jejímž je naše republika pevným článkem.

Chceme žít v míru a přátelství se všemi národy světa a přispívat k mírovému soužití a k dobrým vztahům mezi státy s různým společenským zřízením. Důslednou mírovou politikou a všestranným rozvojem své země budeme napomáhat k tomu, aby se všechny národy přesvědčily o přednostech socialismu, který jediný vede k blahu všeho lidstva.

II

Před patnácti lety, v roce 1945, se náš pracující lid, osvobozený hrdinnou Sovětskou armádou z pout fašistické okupace, rozhodl po zkušenostech s buržoazní republikou budovat svůj osvobozený stát jako lidovou demokracii, jejímž posláním bylo zajistit mu pokojný vývoj k socialismu. V čele republiky stanula Komunistická strana Československa, osvědčený předvoj dělnické třídy, zocelený v boji v době buržoazní republiky a za okupace. Poslední široce založený pokus mezinárodní a vnitřní reakce o zvrát tohoto vývoje byl odražen rozhodným vystoupením pracujícího lidu v únoru 1948.

Náš pracující lid se tak nejprve zbavil cizáckého panství a poté i kapitalistického vykořisťování a stal se hospodářem své země. Za těchto patnáct let dovedl svou práci a svým cílevědomým úsilím ve všech oblastech lidské činnosti dosáhnout takových úspěchů, jaké byly za kapitalismu nemyslitelné. Předností socialistického zřízení se projeví též u nás naprosto jasně a přesvědčivě.

Změnila se podstatně tvářnost naší země. Naše národní hospodářství se rozvíjí a sílí jako nikdy předtím. Výroba rok od roku vzrůstá a životní úroveň všech pracujících se neustále zvyšuje. Není již u nás vykořisťovatelských tříd, vykořisťování

člověka člověkem je vždy odstraněno. Není již hospodářských krizí ani nezaměstnanosti. Vzdělání a kultura se stávají obecným majetkem všech pracujících.

Oba národy, které vytvořily Československou republiku, Češi a Slováci, žijí v bratrské shodě. Společné budování socialismu umožnilo, aby Slovensko záhy překonalo svou někdejší zaostalost a povzneslo se na vysokou úroveň v průmyslu i v zemědělství.

Československý stát, ve který se zorganizoval pracující lid v čele s dělnickou třídou, stal se lidovou organizací v nejvlastnějším slova smyslu - socialistickým státem.

V naší zemi byly již vyřešeny všechny základní úkoly přechodu od kapitalistické společnosti k společnosti socialistické. Osvobozená lidská práce se stala základním činitelem v celé naší společnosti. Je nyní nejen povinností, ale i věcí cti každého občana. Uskutečňuje se již zásada socialismu:

*„Každý podle svých schopností,
každému podle jeho práce!“*

Lidová demokracie se jako cesta k socialismu plně osvědčila: dovedla nás k jeho vítězství.

III

Všechno naše usilování směřuje nyní k tomu, abychom vytvářeli materiální a duchovní předpoklady pro přechod naší společnosti ke komunismu.

Rozvíjejíce socialistickou státnost, budeme dále zdokonalovat naši socialistickou demokracii, rozšiřovat účast pracujících na správě státu a na

řízení hospodářství, upevňovat politickou a morální jednotu naší společnosti, zabezpečovat obranu země, střežit revoluční vymoženosti lidu a vytvářet podmínky pro rozvoj všech jeho tvůrčích schopností.

V dalším vývoji, kdy se práce stane první životní potřebou, chceme dosáhnout takového rozmachu výrobních sil a takového rozmnožení bohatství společnosti, aby bylo možno vyhovět všem rostoucím potřebám společnosti i všestranného rozvoje každého jejího člena. Pak bude možno přejít k uskutečňování nejvyšší zásady rozdělování - zásady komunismu:

*„Každý podle svých schopností,
každému podle jeho potřeb!“*

*

Abychom utvrdili všechny dosavadní výsledky bojů a práce našeho lidu a abychom zároveň ukázali nezlomnou vůli dospět k cílům ještě vyšším, uzákoňujeme dnes tuto socialistickou ústavu naší republiky.

Hlava první

Společenské zřízení

Čl. 1

(1) Československá socialistická republika je socialistický stát, založený na pevném svazku dělníků, rolníků a inteligence, v jehož čele je dělnická třída.

(2) Československá socialistická republika je jednotný stát dvou rovnoprávných bratrských národů, Čechů a Slováků.

(3) Československá socialistická republika náleží k světové socialistické soustavě; usiluje o přátelské vztahy se všemi národy a o zajištění trvalého míru v celém světě.

Čl. 2

(1) Veškerá moc v Československé socialistické republice patří pracujícímu lidu.

(2) Státní moc vykonává pracující lid zastupitelskými sbory, které jsou jím voleny, jím kontrolovány a jemu odpovědny.

(3) Zastupitelské sbory pracujícího lidu v Československé socialistické republice jsou: Národní shromáždění, Slovenská národní rada a národní výbory. Od nich je odvozena pravomoc ostatních orgánů státu.

(4) Zastupitelské sbory a všechny ostatní orgány státu se opírají o tvůrčí a přímou účast pracujících a jejich organizací na své činnosti.

Čl. 3

(1) Volební právo do všech zastupitelských sborů je obecné, rovné a přímé s tajným hlasováním. Volit může každý občan, který dosáhl věku 18 let. Zvolen může být každý občan, který dosáhl věku 21 let.

(2) Členové zastupitelských sborů - poslanci - jsou povinni být ve stálém styku se svými voliči, dbát jejich podnětů, skládat jim účty ze své činnosti a podávat jim zprávy o činnosti sboru, jehož jsou členy.

(3) Člen kteréhokoli zastupitelského sboru může být z rozhodnutí svých voličů kdykoli odvolán.

Čl. 4

Vedoucí silou ve společnosti i ve státě je předvoj dělnické třídy, Komunistická strana Československa, dobrovolný bojový svazek neaktivnějších a nejuvědomělejších občanů z řad dělníků, rolníků a inteligence.

Čl. 5

K rozvíjení společné činnosti, k všestranné a aktivní účasti na životě společnosti a státu a k uskutečňování svých práv sdružují se pracující v dobrovolné společenské organizace, jimiž jsou zejména Revoluční odborové hnutí, organizace sdružení, organizace mládeže, organizace kulturní, tělovýchovné a jiné; na společenské organizace postupně přecházejí některé úkoly státních orgánů.

Čl. 6

Národní fronta Čechů a Slováků, v níž jsou sdruženy společenské organizace, je politickým výrazem svazku pracujících měst a venkova, vedeného Komunistickou stranou Československa.

Čl. 7

(1) Ekonomickým základem Československé socialistické republiky je socialistická hospodářská soustava, která vylučuje jakoukoli formu vykořisťování člověka člověkem.

(2) Socialistická hospodářská soustava, v níž jsou výrobní prostředky zespolečňšněny a veškeré národní hospodářství je plánovitě řízeno, zabezpečuje za uvědomělé spolupráce všech občanů mohutný rozvoj výroby a neustálý vzestup životní úrovně pracujících.

(3) Práce je v socialistické společnosti prací ve prospěch celku a zároveň ve prospěch pracovníka samého.

Čl. 8

(1) Socialistické společenské vlastnictví má dvě základní formy: státní vlastnictví, které je vlastnictvím všeho lidu (národní majetek), a družstevní vlastnictví (majetek lidových družstev).

(2) Národním majetkem jsou zejména: nerostné bohatství a základní zdroje energie; základní lesní fond, vodní toky a přírodní léčivé zdroje; prostředky průmyslové výroby, hromadné dopravy a spojů; peněžní a pojišťovací ústavy; rozhlas, televize a film, dále též nejdůležitější společenská zařízení, jako zařízení zdravotnická, školy a vědecké ústavy.

(3) Půda sdružená k společnému družstevnímu hospodářství je ve společenském užívání jednotných zemědělských družstev.

Čl. 9

V mezích socialistické hospodářské soustavy je přípustné drobné soukromé hospodářství založené na osobní práci a vylučující vykořisťování cizí pracovní síly.

Čl. 10

(1) Osobní vlastnictví občanů k spotřebním předmětům, zejména k předmětům osobní a domácí potřeby, rodinným domkům, jakož i k úsporám nabytým prací je nedotknutelné.

(2) Dědění osobního majetku je zaručeno.

Čl. 11

(1) Stát zřizuje hospodářské organizace, zejména národní podniky, kterým svěřuje části národního majetku do správy jako samostatným právnickým osobám.

(2) Dobrovolným sdružením pracujících rolníků ke společné socialistické zemědělské výrobě jsou jednotná zemědělská družstva. Stát všestranně podporuje jejich rozvoj a účinně pomáhá družstevnímu rolnictvu rozvíjet socialistickou zemědělskou velkovýrobu na podkladě pokrokové vědy a techniky. V souladu se zájmem společnosti podporuje stát i rozvoj jiných lidových družstev.

(3) Veškerá hospodářská činnost státních i jiných socialistických hospodářských organizací se rozvíjí ve vzájemném souladu a je řízena podle zásad demokratického centralismu. Přitom se na všech stupních řízení v nejširší míře

soustavně uplatňuje účast a tvůrčí iniciativa pracujících a jejich společenských organizací, zejména Revolučního odborového hnutí.

Čl. 12

(1) Veškeré národní hospodářství je řízeno státním plánem rozvoje národního hospodářství, který se vypracovává a uskutečňuje za nejširší aktivní účasti pracujících lidu.

(2) Plán rozvoje národního hospodářství a kultury, který se vypracovává zpravidla na období pěti let, vyhláší se zákonem a je v tomto období závazným základem plánování jednotlivých státních orgánů a hospodářských organizací.

(3) V souladu se státním plánem rozvoje národního hospodářství se každoročně vypracovává státní rozpočet, který se vyhláší zákonem.

Čl. 13

(1) Všechny organizace a všichni občané, jimž připadá jakýkoli úkol při plnění státního plánu rozvoje národního hospodářství, jsou povinni vynaložit nejvyšší úsilí a vyvinout co největší iniciativu, aby byl úkol splněn co nejlépe.

(2) Všechny hospodářské organizace jsou povinny v souladu s dlouhodobými plány rozvoje národního hospodářství soustavně vytvářet materiálně technické i organizační předpoklady své činnosti tak, aby mohly své plánované úkoly plnit.

Čl. 14

(1) Stát zaměřuje veškerou svou politiku, zejména hospodářskou, k tomu, aby všestranný rozvoj výroby na základě neustálého pokroku vědy a techniky a zvyšování produktivity práce zajišťoval plný rozvoj socialistické společnosti a vytvářel předpoklady pro postupný přechod ke komunismu, zejména také k překonání podstatných rozdílů mezi fyzickou a duševní prací a mezi městem a venkovem.

(2) Uskutečňovat tyto cíle umožňuje soudružská spolupráce Československé socialistické republiky se Svazem sovětských socialistických republik a s ostatními zeměmi světové socialistické soustavy. Tuto spolupráci, která je založena na vzájemné soudružské pomoci a na mezinárodní socialistické dělbě práce, Československá socialistická republika soustavně rozvíjí a upevňuje.

Čl. 15

(1) Stát provádí takovou hospodářskou, zdravotní, sociální a kulturní politiku, aby se souběžně s růstem výroby, s vzestupem životní úrovně obyvatelstva a s postupným zkracováním pracovní doby neustále rozvíjely fyzické i duševní schopnosti všeho lidu.

(2) Stát pečuje o zvelebování a všestrannou ochranu přírody a o zachování krajinných krás vlasti, aby tím vytvářel stále bohatší zdroje blahobytu lidu a vhodné prostředí, které by prospívalo zdraví pracujících a umožňovalo jejich zotavení.

Čl. 16

(1) Veškerá kulturní politika v Československu, rozvoj vzdělání, výchova a vyučování jsou vedeny v duchu vědeckého světového názoru, marxismu-leninismu, a v těsném spojení se životem a prací lidu.

(2) Stát spolu se společenskými organizacemi všemožně podporuje tvůrčí činnost ve vědě a umění, usiluje o stále širší a hlubší vzdělanost pracujících a o jejich aktivní účast na vědecké a umělecké tvorbě a dbá o to, aby výsledky této činnosti sloužily všemu lidu.

(3) Stát a společenské organizace soustavně usilují o odstranění přežitků vykořisťovatelské společnosti ve vědomí lidí.

Čl. 17

(1) Všichni občané a všechny organizace státní a společenské se ve všem svém počínání řídí právním řádem socialistického státu a dbají o plné uplatnění socialistické zákonnosti v životě společnosti.

(2) Společenské organizace, plníce své poslání, vedou občany k zachovávání zákonů, k dodržování pracovní kázně i pravidel socialistického soužití a usilují o to, aby předcházely a zamezovaly jejich porušování.

Čl. 18

(1) Ústřední řízení společnosti i státu se podle zásady demokratického centralismu účelně spojuje se širokou pravomocí a odpovědností nižších orgánů za aktivní účasti pracujících a s uplatněním jejich tvůrčí iniciativy.

(2) Na podkladě vědeckého světového názoru jsou ve společnosti pracujících plně uplatňovány výsledky vědy v řízení společnosti i v plánování jejího dalšího rozvoje.

Hlava druhá

Práva a povinnosti občanů

Čl. 19

(1) Ve společnosti pracujících, ve které je odstraněno vykořisťování člověka člověkem, jsou rozvoj a zájmy každého jejího příslušníka v souladu s rozvojem a zájmy celé společnosti. Práva, svobody a povinnosti občanů slouží tedy svobodnému, všestrannému rozvoji a uplatnění osobnosti občanů a zároveň upevnění a rozvoji socialistické společnosti; s jejím rozvojem se dále rozšiřují a prohlubují.

(2) Ve společnosti pracujících může jednotlivec dospět k plnému rozvinutí svých schopností a k uplatnění svých oprávněných zájmů jen aktivní účastí na rozvoji celé společnosti, především náležitým podílem na společenské práci. Proto je práce ve prospěch celku přední povinností a právo na práci předním právem každého občana.

Čl. 20

(1) Všichni občané mají rovná práva a rovné povinnosti.

(2) Rovnoprávnost všech občanů bez zřetele na národnost a rasu je zaručena.

(3) Muži a ženy mají stejné postavení v rodině, v práci i ve veřejné činnosti.

(4) Společnost pracujících zajišťuje rovnoprávnost občanů vytvářením stejných možností a stejných příležitostí ve všech oborech života společnosti.

Čl. 21

(1) Všichni občané mají právo na práci a na odměnu za vykonanou práci podle jejího množství, jakosti a společenského významu.

(2) Právo na práci a na odměnu za ni je zajištěno celou socialistickou hospodářskou soustavou, která nezná hospodářských krizí ani nezaměstnanosti a zaručuje neustálé zvyšování reálné odměny za práci.

(3) Stát zaměřuje svou politiku tak, aby s rozvojem výroby a se vzrůstem produktivity práce mohlo docházet k postupnému zkracování pracovní doby bez snížení mzdy.

Čl. 22

(1) Všichni pracující mají právo na odpočinek po vykonané práci.

(2) Toto právo je zajištěno zákonnou úpravou pracovní doby a placené dovolené i péčí státu a společenských organizací o nejlepší využití volného času pracujících k jejich zotavení a pro jejich kulturní život.

Čl. 23

(1) Všichni pracující mají právo na ochranu zdraví a na léčebnou péči, jakož i právo na hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci.

(2) Tato práva jsou zajištěna péčí státu a společenských organizací o předcházení vzniku nemocí, celou organizací zdravotnictví, sítí léčebných a sociálních zařízení, stále se rozšiřující bezplatnou léčebnou péčí, jakož i organizovanou péčí o bezpečnost při práci, nemocenským pojištěním a důchodovým zabezpečením.

Čl. 24

(1) Všichni občané mají právo na vzdělání.

(2) Toto právo je zajištěno základním školním vzděláním veškeré mládeže, které je do věku 15 let povinné a bezplatné, i soustavou bezplatných škol, která ve stále širší míře poskytuje úplné střední vzdělání, všeobecné nebo odborné, a vzdělání vysokoškolské. K dalšímu prohloubení vzdělání slouží organizace studia pracujících při zaměstnání a bezplatného odborného školení v závodech a v jednotných zemědělských družstvech i kulturní a osvětová činnost státu a společenských organizací.

(3) Veškerá výchova a všechno vyučování jsou založeny na vědeckém světovém názoru a na těsném spojení školy se životem a prací lidu.

Čl. 25

Občanům maďarské, ukrajinské a polské národnosti zabezpečuje stát všechny možnosti a prostředky ke vzdělání v mateřském jazyce a ke kulturnímu rozvoji.

Čl. 26

(1) Mateřství, manželství a rodina jsou pod ochranou státu.

(2) Stát a společnost pečují o to, aby rodina byla zdravým základem rozvoje mládeže. Rodinám s více dětmi poskytuje stát zvláštní úlevy a podporu.

(3) Všem dětem a mládeži zabezpečuje společnost veškeré možnosti k všestrannému rozvoji tělesných i duševních schopností. Tento rozvoj je zajišťován péčí rodiny, státu a společenských organizací, jakož i zvláštní úpravou pracovních podmínek mládeže.

Čl. 27

Rovnoprávné uplatnění žen v rodině, v práci a ve veřejné činnosti je zajišťováno zvláštní úpravou pracovních podmínek a zvláštní zdravotní péčí při těhotenství a mateřství, dále též rozvojem zařízení a služeb umožňujících ženám využít všech schopností k účasti na životě společnosti.

Čl. 28

(1) V souladu se zájmy pracujícího lidu je všem občanům zaručena svoboda projevu ve všech oborech života společnosti, zejména také svoboda slova a tisku. Těchto svobod občané užívají jak v zájmu rozvoje své osobnosti a svého tvůrčího úsilí, tak k uplatňování své aktivní účasti na správě státu a na hospodářské a kulturní výstavbě země. K těmto cílům se zaručuje svoboda shromažďovací a svoboda pouličních průvodů a manifestací.

(2) Tyto svobody jsou zajištěny tím, že se pracujícím a jejich organizacím dávají k dispozici vydavatelství a tiskové podniky, veřejné budovy, sály, prostranství, jakož i rozhlas, televize a jiné prostředky.

Čl. 29

Občané a organizace mají právo obracet se k zastupitelským sborům a k ostatním státním orgánům s návrhy, podněty a stížnostmi; státní orgány jsou povinny je odpovědně a včas vyřizovat.

Čl. 30

(1) Nedotknutelnost osoby je zaručena. Nikdo nemůže být stíhán jako obviněný jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč v případech zákonem stanovených a na podkladě rozhodnutí soudu nebo prokurátora.

(2) Tresty lze ukládat jen na základě zákona.

Čl. 31

Nedotknutelnost obydlí, listovní tajemství a tajemství dopravovaných zpráv, jakož i svoboda pobytu jsou zaručeny.

Čl. 32

(1) Svoboda vyznání je zaručena. Každý může vyznávat jakoukoli náboženskou víru, nebo být bez vyznání, i provádět náboženské úkony, pokud to není v rozporu se zákonem.

(2) Náboženská víra nebo přesvědčení nemůže být důvodem k tomu, aby někdo odpíral plnit občanskou povinnost, která je mu uložena zákonem.

Čl. 33

Československá socialistická republika poskytuje azylu cizím státním příslušníkům pronásledovaným za hájení zájmů pracujícího lidu, za účast na národně osvobozené boji, za vědeckou a uměleckou tvorbu nebo za činnost na obranu míru.

Čl. 34

Občané jsou povinni zachovávat ústavu i ostatní zákony a dbát ve všem svém konání zájmů socialistického státu a společnosti pracujících.

Čl. 35

Občané jsou povinni chránit a upevňovat socialistické vlastnictví jako nedotknutelný základ socialistického zřízení a zdroj blahobytu pracujícího lidu, bohatství a síly vlasti.

Čl. 36

Občané jsou povinni svědomitě a poctivě vykonávat veřejné funkce, ke kterým je pracující lid povolal, a považovat jejich plnění k prospěchu společnosti za věc své cti.

Čl. 37

(1) Vrcholnou povinností a věcí cti každého občana je ochrana vlasti a jejího socialistického zřízení.

(2) Občané jsou povinni vykonávat službu v ozbrojených silách podle zákona.

Čl. 38

Neodlučnou součástí občanských povinností je úcta k právům spoluobčanů, jakož i uvědomělé zachovávání pravidel socialistického soužití.

Hlava třetí

Národní shromáždění

Čl. 39

- (1) Národní shromáždění je nejvyšším orgánem státní moci Československé socialistické republiky. Je jediným celostátním zákonodárným sborem.
- (2) Národní shromáždění má 300 poslanců, kteří jsou lidem voleni, lidu odpovědni a mohou být lidem odvoláni.
- (3) Národní shromáždění se volí na dobu čtyř let.
- (4) Podmínky výkonu volebního práva do Národního shromáždění i způsob provádění voleb a odvolávání poslanců stanoví zákon.

Působnost Národního shromáždění

Čl. 40

- (1) Národní shromáždění jedná a usnáší se o základních otázkách vnitřní a zahraniční politiky státu.
- (2) Veškerou svou činností i prací svých orgánů a poslanců působí Národní shromáždění aktivně k tomu, aby byly plněny úkoly socialistického státu.

Čl. 41

- (1) Národní shromáždění se usnáší na ústavě i na ostatních zákonech a sleduje, jak jsou prováděny. Schvaluje zejména dlouhodobě plány rozvoje národního hospodářství a státní rozpočet, zkoumá jak jsou plněny, a projednává zprávy vlády o plnění ročních plánů a státní závěrečný účet.
- (2) Národní shromáždění bdí nad zachováváním ústavy. Může zrušit zákon Slovenské národní rady, nařízení nebo usnesení vlády a obecně závazné nařízení krajského národního výboru, odporují-li ústavě nebo jinému zákonu.

Čl. 42

Národní shromáždění dává souhlas k mezinárodním smlouvám politickým, k hospodářským smlouvám obecné povahy a k takovým smlouvám, k jejichž provedení je třeba zákona.

Čl. 43

- (1) Národní shromáždění volí presidenta republiky. President republiky je mu z výkonu své funkce odpovědný.
- (2) President republiky má právo, aby mu bylo uděleno slovo v Národním shromáždění, kdykoli o to požádá.

Čl. 44

- (1) Vláda předstoupí po svém jmenování presidentem republiky před Národní shromáždění a požádá je, aby vyslovilo souhlas s jejím programovým prohlášením.

(2) Národní shromáždění sleduje a kontroluje činnost vlády a jejích členů. Vláda i její členové jsou ze své činnosti odpovědní Národnímu shromáždění; to se vyslovuje k jejich prohlášením a zprávám.

(3) Národní shromáždění může navrhnout prezidentu republiky, aby vládu nebo její členy odvolal.

Čl. 45

(1) Národní shromáždění má právo klást otázky předsedovi i ostatním členům vlády ve věcech jejich působnosti. Předseda i ostatní členové vlády jsou povinni na dotazy poslanců odpovídat.

(2) Požádá-li o to Národní shromáždění, jeho předsednictvo nebo výbor, je člen vlády povinen osobně se dostavit do schůze Národního shromáždění, jeho předsednictva nebo jeho výboru.

(3) Předseda i ostatní členové vlády mají právo zúčastnit se schůzí Národního shromáždění, jeho předsednictva nebo výborů, a požádají-li o to, je jim uděleno slovo.

Čl. 46

(1) Národní shromáždění volí Nejvyšší soud a může odvolávat jeho členy.

(2) Generální prokurátor odpovídá Národnímu shromáždění z výkonu své funkce. Národní shromáždění může navrhnout prezidentu republiky, aby generálního prokurátora z jeho funkce odvolal.

(3) Národní shromáždění jedná o zprávách Nejvyššího soudu a generálního prokurátora o stavu socialistické zákonnosti.

Čl. 47

Národní shromáždění zřizuje zákonem ministerstva a ostatní ústřední orgány.

Čl. 48

Národní shromáždění jako nejvyšší zastupitelský sbor republiky se zabývá

podněty národních výborů, jedná o jejich činnosti, zobecňuje jejich zkušenosti a usnází se na opatřeních ke zlepšení jejich výstavby a práce.

Čl. 49

Národní shromáždění se usnází o vypovězení války, je-li Československá socialistická republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.

Zasedání Národního shromáždění

Čl. 50

(1) Zasedání Národního shromáždění svolává prezident republiky nejméně dvakrát v roce. Zasedání musí být svoláno, žádá-li to aspoň třetina poslanců.

(2) Zasedání Národního shromáždění prohlašuje za skončené prezident republiky.

Čl. 50

(1) Národní shromáždění je způsobilé se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech poslanců.

(2) K platnosti usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců.

(3) K přijetí ústavy nebo k její změně, k usnesení o vypovězení války, ke změně státních hranic, jakož i ke zvolení presidenta republiky je zapotřebí souhlasu tří pětín všech poslanců.

(4) Schůze Národního shromáždění jsou zásadně veřejné.

(5) Zásady práce Národního shromáždění stanoví zákon o jednacím a pracovním řádu Národního shromáždění.

Zákony

Čl. 52

(1) Návrhy zákonů mohou podávat poslanci Národního shromáždění, jeho výbory a jeho předsednictvo, prezident republiky, vláda a Slovenská národní rada.

(2) Zákony podpisuje prezident republiky, předseda Národního shromáždění a předseda vlády.

(3) K tomu, aby zákon nabyl platnosti, musí být vyhlášen způsobem, který stanoví zákon. Zákony vyhlašuje předsednictvo Národního shromáždění do 14 dnů po jejich schválení.

Výbory Národního shromáždění

Čl. 53

(1) Národní shromáždění zřizuje výbory pro hlavní úseky státní a společenské činnosti jako své pracovní a iniciativní orgány.

(2) Národní shromáždění volí předsedy a ostatní členy výborů a může je kdykoli odvolat.

(3) Výbory Národního shromáždění sledují a projednávají plnění úkolů v hospodářské a kulturní výstavbě a dávají podněty k činnosti státních orgánů.

Čl. 54

- (1) Výbory Národního shromáždění se opírají ve své činnosti o spolupráci s pracujícími a s jejich organizacemi.
- (2) Výbory mají právo zvat do svých schůzí členy vlády i představitele jiných státních orgánů a vyžadovat od nich informace a zprávy.
- (3) Výbory přibírají ke své práci vědce, zlepšovatele, techniky a jiné přední pracovníky hospodářského a kulturního života.

Poslanci Národního shromáždění

Čl. 55

Platnost volby poslanců ověřuje Národní shromáždění. Činí tak k návrhu mandátového výboru, který si zvolí.

Čl. 56

Poslanec Národního shromáždění skládá v první schůzi Národního shromáždění, které se zúčastní, tento slib: "Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé socialistické republice a věci socialismu. Budu dbát vůle a zájmů lidu, řídit se ústavou a ostatními zákony republiky a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život."

Čl. 57

- (1) Poslanec Národního shromáždění je povinen pracovat ve svém volebním obvodu, být ve stálém styku se svými voliči, dbát jejich podnětů a pravidelně jim skládat účty ze své činnosti. Poslanec spolupracuje s národními výbory svého volebního obvodu a pomáhá jim při plnění jejich úkolů.
- (2) Poslanec Národního shromáždění je povinen účastnit se činně a iniciativně práce Národního shromáždění. Každý poslanec je zásadně povinen pracovat v některém výboru Národního shromáždění.

Čl. 58

Bez souhlasu Národního shromáždění nemůže být poslanec Národního shromáždění trestně nebo kárně stíhán ani na něho nemůže být uvalena vazba.

Předsednictvo Národního shromáždění

Čl. 59

- (1) Národní shromáždění si volí ze svého středu předsednictvo o 30 členech. Předsednictvo se skládá z předsedy Národního shromáždění, z místopředsedů, z předsedů výborů a z dalších členů předsednictva..
- (2) Předsednictvo je voleno na dobu celého volebního období Národního shromáždění. Setrvává ve své funkci i po uplynutí volebního období, dokud si nově zvolené Národní shromáždění nezvolí své předsednictvo.
- (3) Předsednictvo Národního shromáždění a jeho členové jsou ze své činnosti odpovědni Národnímu shromáždění. Národní shromáždění může předsednictvo i jeho členy kdykoli odvolat.
- (4) Předsednictvo Národního shromáždění se usnáší nadpoloviční většinou všech svých členů.

Čl. 60

(1) Předsednictvo Národního shromáždění řídí práci Národního shromáždění.

(2) V doby, kdy Národní shromáždění nezasedá, buď proto, že jeho zasedání je skončeno, nebo proto, že uplynulo volební období, vykonává předsednictvo působnost Národního shromáždění. Nepřísluší mu však volit presidenta republiky a usnášet se na ústavních zákonech. O vypovězení války se může usnášet, jen je-li zasedání Národního shromáždění znemožněno mimořádnými událostmi; k takovému usnesení je zapotřebí souhlasu tří pětin všech členů předsednictva Národního shromáždění. Opatření předsednictva Národního shromáždění vyplývající z této působnosti musí být schválena v nejbližším zasedání Národního shromáždění, jinak pozbývají platnosti. Opatření, ke kterým by bylo třeba zákona, činí předsednictvo ve formě zákonných opatření, která podpisuje president republiky, předseda Národního shromáždění a předseda vlády; zákonná opatření se vyhláší obdobně jako zákony.

(3) V době, kdy vláda vykonává funkci presidenta republiky, přísluší předsednictvu Národního shromáždění jmenovat a odvolávat vládu a její členy a pověřovat je řízením ministerstev a jiných ústředních orgánů.

(4) Předsednictvo Národního shromáždění vyhláší volby do Národního shromáždění a všeobecné volby do zastupitelských sborů.

Hlava čtvrtá

President republiky

Čl. 61

(1) V čele státu je president republiky, volený Národním shromážděním jako představitel státní moci.

(2) President republiky je odpovědný z výkonu své funkce Národnímu shromáždění.

Čl. 62

(1) President republiky:

1. zastupuje stát navenek, sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy. Sjednávání mezinárodních smluv a dohod, které nepotřebují souhlasu Národního shromáždění, může president republiky přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy;

2. přijímá a pověřuje vyslance;

3. svolává zasedání Národního shromáždění a prohlašuje jeho zasedání za skončené;

4. podepisuje zákony Národního shromáždění a zákonná opatření jeho předsednictva;

5. má právo podávat Národnímu shromáždění zprávy o stavu republiky a o závažných otázkách politických, předkládat mu návrhy potřebných opatření a být přítomen schůzím Národního shromáždění;

6. jmenuje a odvolává předsedu i ostatní členy vlády a pověřuje je řízením ministerstev a ostatních ústředních orgánů;

7. má právo být přítomen při schůzích vlády a předsedat jim, vyžadovat si od vlády a od jednotlivých jejích členů zprávy a projednávat s vládou nebo s jejími členy otázky, které je třeba řešit;

8. jmenuje vyšší státní funkcionáře v případech, v kterých to stanoví zákon; jmenuje a povyšuje generály;

9. propůjčuje vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán;

10. má právo udělovat amnestii, promíjet a zmírňovat tresty uložené trestními soudy a nařizovat, aby se soudní řízení trestní nezahajovalo nebo aby se v něm nepokračovalo;

11. je vrchním velitelem ozbrojených sil;

12. vyhláší na návrh vlády válečný stav a vypovídá na základě rozhodnutí Národního shromáždění válku, je-li Československo napadeno nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.

(2) Presidentu republiky přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v ústavě uvedeny, stanoví-li tak zákon.

Čl. 63

(1) Presidentem republiky může být zvolen každý občan volitelný za poslance Národního shromáždění. Zvolen je ten, pro koho se vysloví nejméně tři pětiny všech poslanců Národního shromáždění.

(2) President republiky je volen na období pěti let. Ujímá se výkonu své funkce složením slibu.

(3) President republiky nemůže být zároveň poslancem Národního shromáždění, Slovenské národní rady nebo národního výboru nebo členem vlády.

(4) Bude-li zvolen presidentem republiky poslanec nebo člen vlády, přestane ode dne svého zvolení vykonávat dosavadní funkci. Dnem složení slibu zaniká jeho mandát nebo členství ve vládě.

Čl. 64

President republiky skládá před Národním shromážděním tento slib: "Slibuji na svou čest a svědomí věrnost Československé socialistické republice a věci socialismu. Své povinnosti budu konat podle vůle lidu a v zájmu lidu, budu dbát blaha republiky a zachovávat ústavu a ostatní zákony socialistického státu."

Čl. 65

Uvolní-li se úřad presidenta republiky a nový president ještě není zvolen a nesložil slib, rovněž nemůže-li president republiky svůj úřad ze závažných důvodů vykonávat, přísluší výkon jeho funkcí vládě. Vláda může v takovém případě pověřit svého předsedu výkonem některých pravomocí presidenta republiky; na předsedu vlády přechází v té době vrchní velení nad ozbrojenými silami.

Hlava pátá

Vláda

Čl. 66

(1) Vláda je nejvyšším výkonným orgánem státní moci Československé socialistické republiky.

(2) Vláda a její členové jsou z výkonu své funkce odpovědni Národnímu shromáždění.

Čl. 67

Vláda se skládá z předsedy, místopředsedů a ministrů.

Čl. 68

Vláda organizuje a zajišťuje plnění úkolů socialistického státu v oblasti hospodářské a kulturní výstavby a zvyšování životní úrovně pracujících i v oblasti upevňování bezpečnosti země a rozvíjení mírové zahraniční politiky.

K tomu cíli zejména:

1. sjednocuje, řídí a kontroluje činnost ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy;
2. řídí a kontroluje práci národních výborů;
3. připravuje dlouhodobé plány rozvoje národního hospodářství a státní rozpočet a zajišťuje a kontroluje jejich plnění; k provádění dlouhodobých plánů rozvoje národního hospodářství stanoví roční plány a předkládá zprávy o jejich plnění Národnímu shromáždění;
4. zabezpečuje plnění zákonů a dodržování státní disciplíny; ochranu práv občanů a zájmů státu;
5. vydává usnesení a nařízení na základě zákonů a k jejich provádění; sleduje a zajišťuje jejich plnění;
6. má právo předkládat návrhy zákonů Národnímu shromáždění a návrhy zákonných opatření jeho předsednictvu;
7. jmenuje státní funkcionáře a vedoucí hospodářských organizací, kde to stanoví zákon, a podává návrh na jmenování funkcionářů, které jmenuje prezident republiky.

Čl. 69

Členové vlády skládají do rukou presidenta republiky tento slib: "Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé socialistické republice a věci socialismu. Své povinnosti budu plnit podle vůle lidu a v zájmu lidu. Budu zachovávat ústavu a ostatní zákony a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život."

Čl. 70

(1) Národní shromáždění může svým usnesením navrhnout prezidentu republiky, aby odvolal vládu nebo kteréhokoli jejího člena. V takovém případě prezident republiky vládu nebo jejího člena odvolá.

(2) Vláda a její členové plní úkoly v těsné součinnosti a spolupráci s Národním shromážděním a jeho orgány.

Čl. 71

Po svém jmenování prezidentem republiky je vláda povinna předstoupit před Národní shromáždění s programovým prohlášením a požádat je, aby s ním vyslovilo souhlas.

Čl. 72

Ministerstvo a ostatní ústřední orgány státní správy mohou vydávat na základě zákonů a vládních nařízení a k jejich provedení obecně závazné právní předpisy.

Hlava šestá

Slovenská národní rada

Čl. 73

- (1) Slovenská národní rada je národním orgánem státní moci a správy na Slovensku.
- (2) Slovenskou národní radu tvoří poslanci Slovenské národní rady, kteří jsou voleni lidem na Slovensku, jsou lidu odpovědni a mohou být lidem odvoláni.
- (3) Slovenská národní rada se volí na dobu čtyř let.
- (4) Počet poslanců Slovenské národní rady, podmínky výkonu volebního práva na Slovenské národní rady i způsob provádění voleb a odvolávání poslanců stanoví zákon Slovenské národní rady.
- (5) Sídlem Slovenské národní rady je Bratislava.

Působnost Slovenské národní rady

Čl. 74

Do působnosti Slovenské národní rady patří:

- a) usnášet se v souladu s celostátním zákonodárstvím na zákonech Slovenské národní rady ve věcech národní nebo regionální povahy, pokud k zabezpečení všestranného hospodářského a kulturního rozvoje Slovenska vyžadují zvláštní úpravy;
- b) usnášet se na zákonech Slovenské národní rady v případech, v kterých jí k tomu Národní shromáždění zmocní zákonem;
- c) účastnit se přípravy státního plánu rozvoje národního hospodářství a v rámci státního plánu projednávat souhrnné otázky rozvoje národního hospodářství a kultury na Slovensku;
- d) projednávat a schvalovat rozpočet Slovenské národní rady, jejích orgánů a jí přímo řízených institucí na Slovensku;
- e) podávat návrhy zákonů Národnímu shromáždění;
- f) vykonávat kontrolu v mezích vlastní pravomoci;
- g) zabezpečovat v duchu rovnoprávnosti příznivé podmínky pro všestranný rozvoj života občanů maďarské a ukrajinské národnosti;
- h) volit předsednictvo Slovenské národní rady a z jeho členů pověřence Slovenské národní rady;
- ch) projednávat zprávy předsednictva, komisí a pověřenců Slovenské národní rady.

Zasedání Slovenské národní rady

Čl. 75

(1) Zasedání Slovenské národní rady svolává předsednictvo Slovenské národní rady nejméně dvakrát do roka. Zasedání musí být svoláno, žádá-li to aspoň třetina poslanců Slovenské národní rady.

(2) Zasedání Slovenské národní rady prohlašuje za skončené její předsednictvo.

Čl. 76

(1) Slovenská národní rada je způsobilá se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech poslanců. K platnosti usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců.

(2) Schůze Slovenské národní rady jsou zásadně veřejné.

(3) Zásady práce Slovenské národní rady stanoví zákon Slovenské národní rady o jednacím a pracovním řádu Slovenské národní rady.

Zákony Slovenské národní rady

Čl. 77

(1) Návrhy zákonů Slovenské národní rady mohou podávat poslanci, komise a předsednictvo Slovenské národní rady.

(2) Zákony Slovenské národní rady podpisuje předseda Slovenské národní rady.

(3) K tomu, aby zákon Slovenské národní rady nabyl platnosti, musí být vyhlášen způsobem, který stanoví zákon Slovenské národní rady. Zákony Slovenské národní rady vyhláší předsednictvo Slovenské národní rady do 14 dnů po jejich schválení.

Komise Slovenské národní rady

Čl. 78

(1) Slovenská národní rada zřizuje pro jednotlivé úseky své činnosti komise Slovenské národní rady jako své iniciativní, kontrolní a výkonné orgány.

(2) Komise Slovenské národní rady sledují plnění úkolů vyplývajících z hospodářského a kulturního rozvoje Slovenska, jednají a usnášejí se o nich, pomáhají je zajišťovat a předkládají svá usnesení a návrhy Slovenské národní radě a jejímu předsednictvu.

(3) Komise Slovenské národní rady se opírají ve své činnosti o spolupráci s pracujícími a s jejich organizacemi.

(4) Členy komisí Slovenské národní rady volí Slovenská národní rada ze svých poslanců a z politických, hospodářských, kulturních i jiných pracovníků na Slovensku. Za předsedy komisí volí Slovenská národní rada zpravidla pověřence Slovenské národní rady.

Poslanci Slovenské národní rady

Čl. 79

Platnost volby poslanců ověřuje Slovenská národní rada. Činí tak k návrhu mandátové komise Slovenské národní rady, kterou si zvolí.

Čl. 80

Poslanec Slovenské národní rady skládá v první schůzi Slovenské národní rady, které se zúčastní, tento slib: "Súubujem na svoju česť a svedomie, že budem verný Československej socialistickej republike, veci socializmu a odkazu Slovenského národného povstania. Budem dbať na voľu a záujmy ťudu, spravovať sa ústavou a ostatnými zákonmi republiky a pracovať pre to, aby zákony boli uvádzané do života."

Čl. 81

(1) Poslanec Slovenské národní rady je povinen pracovat ve svém volebním obvodu, být ve stálém styku se svými voliči, dbát jejich podnětů a pravidelně jim skládat účty ze své činnosti. Spolupracuje s národními výbory svého volebního obvodu a pomáhá jim při plnění jejich úkolů.

(2) Poslanec Slovenské národní rady je povinen účastnit se činně a iniciativně práce Slovenské národní rady a jejích orgánů. Každý poslanec Slovenské národní rady je zásadně povinen pracovat v některé komisi Slovenské národní rady.

(3) Poslanec Slovenské národní rady může být zároveň poslancem Národního shromáždění.

Čl. 82

Bez souhlasu Slovenské národní rady nemůže být poslanec Slovenské národní rady trestně nebo kárně stíhán ani na něho nemůže být uvalena vazba.

Předsednictvo Slovenské národní rady

Čl. 83

(1) Předsednictvo Slovenské národní rady má 16 členů. Skládá se z předsedy Slovenské národní rady, z jejích místopředsedů a z dalších členů předsednictva.

(2) Předsednictvo Slovenské národní rady volí Slovenská národní rada ze svého středu na celé volební období. Předsednictvo setrvává ve své funkci i po uplynutí volebního období, pokud si nově zvolená Slovenská národní rada nezvolí své předsednictvo.

(3) Předsednictvo Slovenské národní rady a jeho členové jsou ze své činnosti odpovědni Slovenské národní radě. Slovenská národní rada může předsednictvo i jeho členy kdykoli odvolat.

(4) Člen předsednictva Slovenské národní rady může být zároveň členem vlády.

Čl. 84

(1) Předsednictvo Slovenské národní rady je výkonným orgánem Slovenské národní rady v rámci její pravomoci. Zajišťuje provádění zákonů a zejména dbá o to, aby úkoly státního plánu byly na Slovensku plněny rovnoměrně a v plném souladu s plánem.

(2) Předsednictvo Slovenské národní rady řídí a sjednocuje práci komisí a pověřenců Slovenské národní rady, projednává jejich zprávy a připravuje návrhy pro zasedání Slovenské národní rady.

(3) Předsednictvo Slovenské národní rady vydává usnesení a nařízení na základě zákonů Slovenské národní rady a k jejich provedení.

(4) Předsednictvo Slovenské národní rady jmenuje a navrhuje státní funkcionáře na Slovensku v rozsahu stanoveném vládou.

Čl. 85

(1) Z členů předsednictva Slovenské národní rady volí Slovenská národní rada pověřence Slovenské národní rady; může pověřence Slovenské národní rady z jejich funkce kdykoli odvolat.

(2) Pověřenci Slovenské národní rady působí v oborech státní správy, které stanoví zákon. .

(3) Pověřenci Slovenské národní rady plní svěřené úkoly v mezích pravomoci Slovenské národní rady. Další úkoly v hospodářské a kulturní výstavbě na Slovensku plní v rozsahu stanoveném vládou.

Hlava sedmá

Národní výbory

Čl. 86

- (1) Národní výbory - nejširší organizace pracujících - jsou orgány státní moci a správy v krajích, okresech a obcích.
- (2) Národní výbory jsou složeny z poslanců, kteří jsou lidem voleni, lidu odpovědni a mohou být lidem odvoláni.
- (3) Národní výbory se volí na dobu čtyř let.
- (4) Podmínky výkonu volebního práva do národních výborů i způsob provádění voleb a odvolávání poslanců národních výborů stanoví zákon.

Čl. 87

- (1) Národní výbory vyvíjejí veškerou svou činnost za stálé a činné účasti pracujících svých obvodů. Zapojují tak pracující v nejširší míře do správy státu, využívají jejich zkušeností a učí se z nich.
- (2) Národní výbory pracují v těsné součinnosti s ostatními organizacemi pracujícího lidu; opírají se o jejich spolupráci a pomáhají jim plnit jejich úkoly.

Čl. 88

- (1) Národní výbory a jejich poslanci odpovídají svým voličům za svou činnost.
- (2) Poslanec národního výboru je povinen pracovat ve svém volebním obvodu, být ve stálém styku se svými voliči, radit se s nimi, dbát jejich podnětů, skládat jim účty ze své činnosti a podávat jim zprávy o činnosti národního výboru.
- (3) Poslanec národního výboru je povinen účastnit se iniciativně práce národního výboru a pracovat v některé jeho komisi.
- (4) Poslanec národního výboru skládá v prvé schůzi národního výboru, které se zúčastní, tento slib: "Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé socialistické republice a věci socialismu. Budu dbát vůle a zájmů lidu, řídit se ústavou a ostatními zákony republiky a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život."

Čl. 89

Národní výbory za široké účasti občanů

plánovitě řídí, organizují a zajišťují výstavbu v oblasti hospodářské, kulturní, zdravotní a sociální ve svých územních obvodech; k předním jejich úkolům patří péče o stále dokonalejší uspokojování hmotných i kulturních potřeb pracujících; za tím účelem zřizují hospodářské organizace a kulturní, zdravotní a sociální zařízení a řídí jejich činnost;

zajišťují ochranu socialistického vlastnictví a všech vymožeností pracujícího lidu, socialistického pořádku ve společnosti, dodržování pravidel socialistického soužití a upevňují obranyschopnost republiky;

zabezpečují, aby zákony byly uváděny v život, a dbají o jejich zachovávání, zajišťují ochranu a uskutečňování práv a uplatňování oprávněných zájmů pracujících a socialistických organizací.

Čl. 90

(1) Národní výbory se řídí ve své činnosti státním plánem rozvoje národního hospodářství. Účastní se jeho vypracování a uskutečňování. V souladu s ním a na jeho základě stanoví plán rozvoje svého územního obvodu.

(2) K zabezpečování úkolů plánu disponují potřebnými materiálními a finančními prostředky a využívají jich jako odpovědní hospodáři.

(3) Základem finančního hospodaření národních výborů je jejich rozpočet, který si sestavují a který je součástí státního rozpočtu.

Čl. 91

Národní výbory jsou krajské, okresní a v obcích městské nebo místní. V Praze je Národní výbor hlavního města Prahy, v městských obvodech Prahy a některých dalších měst jsou obvodní národní výbory.

Čl. 92

Pravomoc a odpovědnost národních výborů jednotlivých stupňů se stanoví tak, aby národní výbor mohl za široké účasti pracujících co nejúčinněji zajišťovat hospodářský a kulturní rozvoj i potřeby občanů svého obvodu.

Čl. 93

(1) Národní výbory spojují ve své práci plnění úkolů celostátních se zajišťováním zvláštních potřeb svých obvodů a zájmů občanů.

(2) Národní výbory se řídí zásadou, že zájmy všeho lidu Československé socialistické republiky jsou nadřazeny zájmům dílčím a místním, a veškerou svou činností vychovávají občany k uvědomělému a dobrovolnému plnění povinností ke společnosti a státu.

Čl. 94

Národní výbory mohou k plnění svých úkolů vydávat pro své obvody obecně závazná nařízení.

Čl. 95

(1) Národní výbory si vytvářejí radu, komise a další orgány a řídí jejich práci.

(2) Rada pod vedením národního výboru řídí a sjednocuje práci ostatních orgánů národního výboru i jeho organizací a zařízení. Národní výbor jí volí ze svých členů na celé funkční období. Rada i její členové jsou ze své činnosti odpovědní národnímu výboru. Národní výbor může ji i její členy kdykoli odvolat.

(3) Komise jsou iniciativní, kontrolní a výkonné orgány národního výboru pro jednotlivá odvětví nebo úseky jeho činnosti. Jsou k tomu vybaveny potřebnou pravomocí. Komise, které národní výbor volí ze svých členů a z dalších občanů, prohlubují soustavnou účast pracujících na činnosti národního výboru. Jsou odpovědné národnímu výboru a jeho radě.

Čl. 96

(1) Národní výbory vyšších stupňů usměrňují a řídí činnost národních výborů nižších stupňů. Dbají přitom plně jejich pravomoci a odpovědnosti. Opírají se o jejich iniciativu a zkušenosti a plní své úkoly ve stálé součinnosti s nimi.

(2) Národní výbory se řídí ve své činnosti zákony a nařízeními i usneseními vlády, jakož i usneseními a směrnicemi vyšších státních orgánů; usnesení národního výboru nižšího stupně, která jim odporují, může národní výbor vyššího stupně nebo vláda zrušit.

Hlava osmá

Soudy a prokuratura

Čl. 97

(1) Soudy a prokuratura chrání socialistický stát, jeho společenské zřízení i práva a oprávněné zájmy občanů a organizací pracujícího lidu.

(2) Soudy a prokuratura celou svou činností vychovávají občany k oddanosti a věci socialismu, k zachování zákonů a pravidel socialistického soužití i k čestnému plnění povinností ke státu a společnosti.

Soudy

Čl. 98

(1) Soudnictví v Československé socialistické republice vykonávají volené a nezávislé lidové soudy.

(2) Soudy jsou: Nejvyšší soud, krajské a okresní soudy, vojenské soudy, jakož i místní lidové soudy.

Čl. 99

(1) Nejvyšší soud je nejvyšším soudním orgánem; dozírá na soudní činnost všech ostatních soudů. Soudci Nejvyššího soudu jsou voleni Národním shromážděním.

(2) Soudci krajských soudů jsou voleni krajskými národními výbory.

(3) Soudci okresních soudů jsou voleni občany podle obecného, přímého a rovného volebního práva s tajným hlasováním.

(4) Nejvyšší soud, krajské a okresní soudy se volí na dobu čtyř let.

(5) Vojenské soudy se volí podle zvláštních předpisů.

Čl. 100

(1) Soudy rozhodují zásadně ve sborech.

(2) Sbory Nejvyššího soudu, krajských, okresních a vojenských soudů jsou složeny jednak ze soudců, kteří svou funkci vykonávají jako své povolání, jednak ze soudců, kteří ji vykonávají vedle svého zaměstnání. Obojí soudci jsou si při rozhodování rovni.

Čl. 101

(1) K dalšímu prohlubování účasti pracujících ve výkonu soudnictví volí se v místech a na pracovištích místní lidové soudy.

(2) Místní lidové soudy přispívají k upevňování socialistické zákonnosti, k zajišťování společenského pořádku a pravidel socialistického soužití.

(3) Rozsah pravomoci místních lidových soudů, způsob, jak se zřizují, jejich volební období i zásady jejich organizace a jednání stanoví zákon.

Čl. 102

(1) Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni jedině právním řádem socialistického státu. Jsou povinni řídit se zákony a jinými právními předpisy a vykládat je v souladu se socialistickým právním vědomím.

(2) Soudci jsou povinni podávat svým voličům nebo zastupitelskému sboru, který je zvolil, zprávy o své činnosti a o činnosti soudu, jehož jsou členy. Soudci mohou být odvoláni voliči nebo zastupitelským orgánem, který je zvolil; podmínky a způsob odvolávání soudců stanoví zákon.

Čl. 103

(1) V řízení postupují soudy tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, a při svém rozhodování z něho vycházejí.

(2) Jednání před všemi soudy je zásadně ústní a veřejné; veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.

(3) Obviněnému se zajišťuje právo obhajoby.

(4) Rozsudky se vyhláší jménem republiky a vždy veřejně.

Prokuratura

Čl. 104

Dozor nad důsledným prováděním a zachováváním zákonů a jiných právních předpisů ministerstvy a jinými orgány státní správy, národními výbory, soudy, hospodářskými a jinými organizacemi i občany přísluší prokuratuře; v jejím čele stojí generální prokurátor.

Čl. 105

(1) Generálního prokurátora jmenuje a odvolává prezident republiky.

(2) Generální prokurátor je odpovědný Národnímu shromáždění.

Čl. 106

Orgány prokuratury jsou podřízeny jedině generálnímu prokurátorovi a vykonávají své funkce nezávisle na místních orgánech. Při veškeré své činnosti se opírají o iniciativu pracujícího lidu a jeho organizací.

Hlava devátá

Ustanovení obecná a závěrečná

Čl. 107

(1) Území Československé socialistické republiky tvoří jednotný a nedílný celek.

(2) Státní hranice mohou být změněny jen ústavním zákonem.

(3) Územní organizace Československé socialistické republiky je uspořádána se zřetelem k hospodářským, politickým, sociálním a kulturním potřebám celé společnosti tak, aby všestranně napomáhala jejímu dalšímu rozvoji a zajišťovala co nejširší účast pracujících na správě státu a na řízení hospodářské a kulturní výstavby.

Čl. 108

Státního občanství se nabývá a pozbývá za podmínek, které stanoví zákon.

Čl. 109

Hlavním městem Československé socialistické republiky je Praha.

Čl. 110

(1) Státní znak Československé socialistické republiky tvoří červený štít tvaru husitské pavézy s pěticípou hvězdou v horní části, na kterém je bílý dvouocasý lev nesoucí na hrudi červený štítek s modrou siluetou Kriváně a vatrou zlaté barvy. Kresba znaku je zlatá.

(2) Státní vlajka Československé socialistické republiky se skládá ze spodního pole červeného a vrchního bílého, mezi něž je vsunut modrý klín od žerdi ke středu vlajky.

(3) Podrobnosti o státním znaku a o státní vlajce i způsob jejich používání stanoví zákon.

Čl. 111

(1) Ústava může být měněna pouze ústavním zákonem.

(2) Zákony ani jiné právní předpisy nesmějí odporovat ústavě. Výklad a používání všech právních předpisů musí být v souladu s ústavou.

Čl. 112

(1) Ústava nabývá účinnosti dnem, kdy byla schválena Národním shromážděním.

(2) Tímto dnem pozbývá platnosti dosavadní ústava i ostatní ústavní zákony, které jí měnily a doplňovaly.

Novotný v. r.
Fierlinger v. r.
Široký v. r.